

WWF

BROSZURA

2015

Konkurs WWF na Rolnika Roku
regionu Morza Bałtyckiego
edycja 2015

Program WWF na rzecz ochrony ekoregionu Morza Bałtyckiego

PROGRAM WWF NA RZECZ OCHRONY EKOREGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO

ORGANIZACJE – PARTNERZY PROGRAMU WWF NA RZECZ OCHRONY EKOREGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO:

WWF Dania (www.wwf.dk)

WWF Finlandia (www.wwf.fi)

WWF Niemcy (www.wwf.de)

WWF Polska (www.wwf.pl)

WWF Rosja (www.wwf.ru)

WWF Szwecja (www.wwf.se)

Bałtycki Fundusz na rzecz Przyrody (www.bfn.org.ru)

Estoński Fundusz na rzecz Przyrody (www.elfond.ee)

Litewski Fundusz na rzecz Przyrody (www.glis.lt)

Pasaules Dabas Fonds (Latvia – www.pdf.lv)

LITHUANIAN
FUND FOR
NATURE

**Pasaules
Dabas
Fonds**

E L F in association with

WSPÓŁPRACA

FEDERATION OF
SWEDISH FARMERS

Latvian Rural Advisory
and Training Centre

KNOWLEDGE CENTRE
FOR AGRICULTURE

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO
KONSULTAVIMO TARNYBA

KONKURS WWF NA ROLNIKA ROKU REGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO, EDYCJA 2015

Projekt: Odelius & CO 15-7786, 2015

KONKURS DLA ROLNIKÓW, KTÓRZY DOKONUJĄ PRZEMIAN

Wielu rolników w codziennej swojej działalności dokłada wszelkich starań, aby ratować Morze Bałtyckie. Zwycięzcy konkursu WWF na Rolnika Roku regionu Morza Bałtyckiego – edycja 2015, z własnej inicjatywy podjęli działania dla ograniczenia spływu biogenów do Bałtyku. Podkreślając znaczenie tych działań, konkurs pokazuje najlepsze praktyki rolnicze stosowane w tym zakresie w regionie.

Morze Bałtyckie jest jednym z najbardziej zanieczyszczonych mórz na świecie. Największym problemem akwenu jest eutrofizacja, zwana inaczej przenawożeniem. Przenawożenie wynika m.in. ze stosowania nadmiernych ilości nawozów sztucznych. Nadmiar biogenów, takich jak fosfor i azot prowadzi do poważnych zakłóceń bałtyckiego ekosystemu, czego skutkiem jest zakwit glonów i sinic w okresie letnim. Prowadzi to do wzrostu powierzchni martwych stref wód, pozbawionych niemal całkowicie, a w niektórych miejscach całkowicie tlenu. Za eutrofizację wód często obwiniani są rolnicy z uwagi na fakt, że ponad połowa spływu azotu i fosforu do Bałtyku pochodzi właśnie z działalności rolniczej. Jak pokazuje konkurs na Rolnika Roku, wielu rolników podejmuje jednak

zdecydowane działania, które ograniczają spływ biogenów, tym samym pomagając ratować Morze Bałtyckie.

Konkurs po raz pierwszy został zorganizowany w 2009 roku, aby zainspirować rolników i decydentów w sektorze rolnictwa konkretnymi przykładami działań ograniczających spływ biogenów do morza. Do tej pory odbyło się 6 edycji konkursu, w którym nagrodzono 50 gospodarstw rolnych w 9 krajach regionu Morza Bałtyckiego. Wszystkie gospodarstwa są inspirującym przykładem dla innych, pracujących w sektorach rolnictwa i ochrony środowiska.

Na kolejnych stronach prezentujemy zwycięzców konkursu w roku 2015. Zobacz i weź przykład ze wspólnie dokonanych przemian na rzecz poprawy stanu Morza Bałtyckiego!

Zwycięzcy edycji 2014: Juris Cīrulis i Vija Cīrule, Łotwa

Juris Cīrulis i Vija Cīrule w roku 2014 otrzymali nagrodę i tytuł Rolnika Roku regionu Morza Bałtyckiego za działania mające na celu ograniczenie spływu biogenów z gospodarstwa hodowlano-rolnego Mežacīrūli do lokalnych i regionalnych wód, w tym Zatoki Ryskiej i Morza Bałtyckiego. Cykl produkcyjny w nagrodzonym gospodarstwie jest dobrze zbilansowany. Surowce oraz produkty uboczne używane są w sposób przemyślany, często są ponownie wykorzystywane, na przykład w stacji biogazu, w której wykorzystuje się obornik pochodzący od krów mlecznych. Prowadzenie gospodarstwa w tak zrównoważony sposób, pozwala na rozwinięcie łańcucha produkcyjnego, przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego wpływu produkcji na środowisko.

FINLANDIA Zwycięzcy edycji 2015: Markus Eerola i Minna Sakki-Eerola

Poprzez wdrażanie precyzyjnych i innowacyjnych technologii, zwycięzcy regionalnego konkursu w 2015 roku – Markus Eerola i Minna Sakki-Eerola stworzyli optymalną strukturę gleby, która skutecznie zatrzymuje składniki odżywcze w gospodarstwie ekologicznym Knehtilä.

Markus i Minna Eerola od dawna interesują się rolnictwem przyjaznym środowisku. Zawsze poświęcali wiele uwagi strukturze i sposobom uprawy gleby, nawet zanim jeszcze przestawili się na produkcję ekologiczną w roku 2010. W swoim gospodarstwie Eerola uprawiają różnorodne gatunki roślin, w tym łąki wykorzystywane do produkcji zielonych nawozów. Wraz z szerokimi strefami buforowymi, łąki pozwalają na ograniczenie erozji i zatrzymują składniki odżywcze w glebie.

Podstawą wszelkich działań w gospodarstwie Knehtilä jest precyzyjne rolnic-

two. Eerola stosują zaawansowane technologie do analizy gleby oraz przystosowują sprzęt do użytku w różnorodnych warunkach. Działania te pozwalają poprawić strukturę gleby i ograniczają spływ składników odżywczych, co skutkuje osiągnięciem optymalnych wyników produkcji i zwiększonymi zyskami z gospodarstwa.

„Rolnictwo precyzyjne jest podstawą naszych działań w gospodarstwie” – wyjaśnia Markus. „Dzięki zastosowaniu zaawansowanych technologii wiemy dokładnie jaką mamy glebę, jak żyzną. Pozwala to na uzyskanie optymalnych plonów” – dodaje.

Markus i Minna aktywnie współpracują też z innymi gospodarstwami, firmami, naukowcami oraz organizacjami, biorą

również udział w wielu krajowych i międzynarodowych projektach rolno-środowiskowych. W ramach jednej z ostatnich inicjatyw poszukują nowych sposobów na osiągnięcie samowystarczalnej produkcji składników odżywczych oraz energii wykorzystywanej do wyrobu lokalnej żywności ekologicznej. Projekt prowadzony jest przy udziale wielu przedsiębiorstw i jest pierwszym tego typu przedsięwzięciem w Finlandii. Stał się projektem modelowym dla dalszych tego typu działań.

„Współpraca pomiędzy zainteresowanymi stronami jest nieodzowna jeśli chcemy coś zmienić” – mówi Markus. „Jest jedynym sposobem opracowania i wdrożenia zrównoważonych praktyk rolniczych”.

„Wygrana w konkursie krajowym w Finlandii była dla nas zaszczytem, a wygrana w konkursie regionalnym jest czymś wyjątkowym. Daje nam siłę do dalszej pracy, do dzielenia się dobrymi praktykami i współpracy. To właśnie współpraca i pozytywne nastawienie są kluczem do osiągnięcia bardziej zrównoważonego rolnictwa.”

Markus Eerola i Minna Sakki-Eerola

Lokalizacja: Hyvinkää w południowej Finlandii

Rodzaj gospodarstwa: gospodarstwo ekologiczne (340 ha)

Główna produkcja: produkcja roślinna, w tym bobu, rzepaku, kminku, gryki i mieszanki grochu z owsem

Uzasadnienie międzynarodowego jury:

Jury ma zaszczyt przedstawić Markusa Eerolę i Minnę Sakki-Eerolę jako zwycięzców konkursu na rolnika roku regionu Morza Bałtyckiego w roku 2015. Nagroda została przyznana za wdrażanie precyzyjnych i innowacyjnych technologii w gospodarstwie ekologicznym Knehtilä, które wpłynęły na uzyskanie optymalnej struktury gleby i skuteczne zatrzymanie w niej składników odżywczych. Biorąc zawsze pod uwagę ochronę środowiska, nagrodzeni uzyskali

wysokie zyski z gospodarstwa, dając cenny przykład dla innych rolników. Ponadto komisja była pod wrażeniem entuzjazmu, z jakim Markus i Minna szerzą informacje na temat zrównoważonego rolnictwa, oraz ich wyjątkowego zaangażowania w wiele krajowych i międzynarodowych projektów. Markus Eerola i Minna Sakki-Eerola są wzorowymi ambasadorami świadomych ekologicznie rolników. Komisja jest przekonana, że będą nadal przekazywać wiedzę i stanowić inspirację dla rolników regionu Morza Bałtyckiego.

Główne praktyki:

kompostowanie przy pomocy systemu rur, rolnictwo precyzyjne, uprawa gleby, dywersyfikacja upraw, międzyplony, użytki zielone, strefy buforowe oraz rewitalizacja cieków wodnych

DANIA

Mogens Anholm

Mogens Anholm skutecznie połączył ekonomicznie opłacalne rolnictwo z ochroną przyrody. Z zadowoleniem zauważa rosnące zainteresowanie ochroną środowiska, jako ważnej gałęzi rolnictwa.

Kiedy 25 lat temu Mogens Anholm przejął ziemię na krańcu Røsnæs, pola w tym regionie były uprawiane przy użyciu pestycydów i nawozów. Jednakże zamiast kontynuować takie praktyki, w porozumieniu z Duńską Agencją Środowiska, Mogens zdecydował się powrócić do naturalnych sposobów pracy i uprawy ziemi, rezygnując z użycia sztucznych składników odżywczych. Wypasanie zwierząt gospodarskich przez cały rok, w połączeniu z innymi działaniami mającymi na celu ochronę środowiska, pozwoliły na przywrócenie naturalnego charakteru regionu Røsnæs oraz przyczyniły się do powrotu rzadkich gatunków zwierząt i roślin.

„Po przejęciu ziemi, nie podjąłem na niej żadnych prac mechanicznych” – przyznaje Mogens. „Ten obszar jest użytkowany jedynie przez krowy. Nie dostają one żadnej dodatkowej paszy. Presja wypasu jest dostosowana do zasobów trawy wytwarzanej przez środowisko naturalne.” – wyjaśnia.

W chwili obecnej Mogens w swoim gospodarstwie ekologicznym utrzymuje do 150 krów, zajmuje się codziennym nadzorem zwierząt i użytkowanego terenu. Uważa, że połączenie tradycyjnego rolnictwa z rolnictwem przyjaznym środowisku może stać się bardziej popu-

larne. Mogens, wraz z rolniczą agencją doradczą Gefion, brał czynny udział w opracowaniu poradnika pt. „Środowisko naturalne i rolnictwo”.

„Jestem wdzięczny, że dostrzeżono moje starania, aby połączyć ochronę środowiska z produkcją rolniczą” – przyznaje Mogens.

„Wygrana w konkursie na rolnika roku w Danii daje mi możliwość pokazania innym rolnikom oraz społeczeństwu, że działania na rzecz ochrony środowiska tworzą wartość dodaną dla każdego.”

Mogens Anholm

Lokalizacja: Kalundborg na północno-zachodnim brzegu Zelandii

Rodzaj gospodarstwa: tradycyjna produkcja roślinna z umowami w zakresie dzierżawy pastwisk (210 ha)

Główna produkcja: pszenica, rzepak, jęczmień jary i ozimy

Uzasadnienie krajowego jury:

Mogens Anholm jest rolnikiem z przekonania. Od wielu lat prowadzi działalność rolniczą z poszanowaniem środowiska naturalnego. Jest więc dobrym ambasadorem; współpracuje z każdym. W Røsnæs, w pobliżu Kalundborg, Mogens ściśle współpracuje z lokalnymi władzami gminy, właścicielami ziemi oraz agencją doradczą. Postrzega środowisko naturalne w sposób wyważony i wie jak połączyć oba światy natury i rolnictwa w sposób konstruktywny, korzystny dla wszystkich. Mogens Anholm jest pionierem w zarządzaniu środowiskiem naturalnym. Wraz z rolniczą agencją doradczą Gefion opracował poradnik na temat ochrony środowiska.

Główne praktyki:

plany nawożenia, międzyplony, płodozmian, strefy buforowe, działania na rzecz ochrony środowiska, w tym dzierżawa pastwisk

ESTONIA

Martin Repinski

Martin Repinski wraz z rodziną prowadzi największą hodowlę kóz w Estonii. Rodzina Repinski słynie z produkcji wysokiej jakości ekologicznego mleka i nabiału.

Rodzina Repinski pierwszą kozę o imieniu Sorka kupiła, aby pomóc najmłodszej córce, cierpiącej na poważną alergię. Kozie mleko znane jest jako naturalne lekarstwo. Córka pozbyła się alergii, a rodzina prowadzi największą hodowlę kóz w Estonii; gospodarstwo Konju to powierzchnia 750 ha ziemi wraz pogłowiem 600 kóz. Repinski produkują ekologiczne mleko i nabiał, które sprzedają we własnym stacjonarnym sklepie w Tallinie oraz w sklepie obwoźnym.

„Sami produkujemy i sprzedajemy nasze wyroby, więc mamy kontrolę nad całym łańcuchem produkcyjnym – od producenta do konsumenta” – mówi Martin. „Na początku naszej działalności zdawaliśmy sobie sprawę z tego, że sprzedaż mleka pośrednikom niesie za sobą ryzyko i powinniśmy jej unikać. Niezależność jest możliwa jedynie w momencie, kiedy kontrolujesz wszystkie procesy i masz własną, silną markę”.

W gospodarstwie Konju stosuje się wiele zrównoważonych praktyk rolniczych, między innymi odtwarzanie użytków zielonych w celu wypasania i pastwiskowego chowu zwierząt. Tym samym, zwierzęta gospodarskie nie są dokarmiane, a spływ składników odżywczych do obiegu naturalnego jest ograniczony. Konju współpracuje z innymi gospodarstwami w zakresie produkcji i zbytu produktów ekologicznych, promując małe przedsiębiorstwa na obszarach wiejskich.

„Aby zachęcić innych rolników do stosowania zrównoważonych praktyk, konieczna jest większa współpraca, jak również szerzenie dobrych przykładów”.

„Nasze gospodarstwo jest przykładem tego, że nawet w rolnictwie możliwe jest rozpoczęcie od zera i osiągnięcie sukcesu w produkcji przyjaznej środowisku” – mówi Martin. Chlubą gospodarstwa jest edukacja ekologiczna oferowana różnym odbiorcom. Każdego roku gospodarze przyjmują ponad 25 tysięcy gości.

„Oprowadzamy wycieczki, pokazujemy jak funkcjonuje nasze gospodarstwo, umożliwiamy kontakt ze zwierzętami i degustację naszych produktów” – wyjaśnia Martin. „Wygrana w konkursie stanowi motywację do kontynuowania naszych działań, ale jednocześnie oznacza dodatkową odpowiedzialność, ponieważ teraz znajdujemy się w centrum uwagi” – przyznaje.

Martin Repinski

Lokalizacja: Rausvere küla w północno-wschodniej Estonii

Rodzaj gospodarstwa: ekologiczna hodowla kóz i krów (750 ha)

Główna produkcja: produkcja mleka i nabiału

Uzasadnienie krajowego jury:

Martin Repinski został wybrany na zwycięzcę konkursu w Estonii dzięki skutecznemu stosowaniu przyjaznych środowisku praktyk w gospodarstwie. Jako reprezentant młodego pokolenia, wybrał alternatywny i rzadki rodzaj działalności – hodowlę kóz. Sam wytwarza i sprzedaje swoje produkty. Od początku jest zorientowany na produkcję ekologiczną na dużą skalę. Jego gospodarstwo zostało wybrane jako najlepsze gospodarstwo ekologiczne w Estonii w roku 2014. Oprócz produkcji ekologicznej, Martin Repinski angażuje się w społecznie odpowiedzialną turystykę. Gospodarstwo jest otwarte na edukację, chętnie gości dzieci i młodzież.

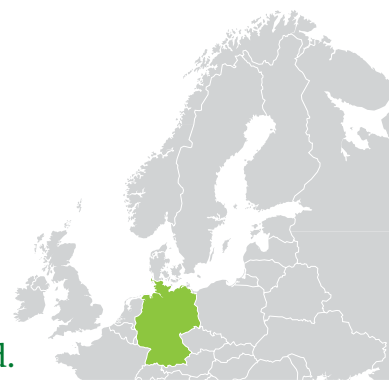
Główne praktyki:

stosowanie obornika jako nawozu naturalnego (przy czym w ilościach minimalnych), renowacja użytków zielonych, wypas zwierząt, edukacja na temat ekologicznych praktyk rolniczych

NIEMCY

Hofgemeinschaft Klostersee

Hofgemeinschaft Klostersee składa się ze wspólnoty pięciu rodzin, które razem pracują w gospodarstwie ukierunkowanym na produkcję roślinną i zwierzęcą, wyłącznie przy wykorzystaniu ekologicznych metod.

Grunty uprawne należące do Hofgemeinschaft Klostersee leżą w obszarze dawnego zalewu Klostersee, gdzie uprzednio stosowane metody drenażu spowodowały powstanie różnorodnych gleb, jak również bardzo wymagającego arealu rolnego. W gospodarstwie główny nacisk kładziony jest na zrównoważone gospodarowanie glebami, poprzez skuteczny i zróżnicowany system płodozmianu, który zapewnia gleby z optymalną zawartością składników pokarmowych.

„Z uwagi na stan gleb na naszym obszarze, należy bardzo ostrożnie prowadzić zarządzanie zawartością składników odżywczych w celu utrzymania ich zrównoważonego poziomu” – mówi Knut Ellenberg, jeden z rolników wspólnoty. „Ekstremalny stan gleby powoduje reakcję roślin. Można się od nich wiele nauczyć, ponieważ każdy błąd w ich uprawie wychodzi na jaw”.

Pięć rodzin wraz z dziećmi pracuje w Hofgemeinschaft Klostersee. Razem prowadzą różnorodne działania, w tym produkcję roślinną i zwierzęcą, piekarnię i wynajem kwater wakacyjnych. Budynki gospodarcze i ziemia są własnością stowarzyszenia non-profit, którego celem jest propagowanie rolnictwa biodynamicznego, lokalnej kultury oraz zaangażowania społecznego.

„Zdobywane doświadczenie pozwala nam na dostosowanie produkcji roślinnej i zastosowanie aktualnych zaleceń naukowych w praktykach rolniczych”

Hofgemeinschaft Klostersee jest ekologicznym gospodarstwem demonstracyjnym, wyróżnionym przez rząd federalny Niemiec.

Oferuje szeroki zakres zwiedzania, także dla bardziej wymagających odbiorców. „Dobre praktyki zasługują nie tylko na pochwałę, ale muszą być też szczegółowo objaśnione” – tłumaczy Knut. „Edukacja w zakresie nauk przyrodniczych jest jednym ze sposobów tworzenia nowej tożsamości rolników, będących propagatorami ochrony środowiska”.

Hofgemeinschaft Klostersee

Lokalizacja: w północnych Niemczech

Rodzaj gospodarstwa: ekologiczne gospodarstwo prowadzące produkcję roślinną i zwierzęcą (160 ha)

Główna produkcja: produkcja roślinna (w tym: orkisz, żyto, pszenica, rzepak, koniczyna) oraz produkcja mleczna

Uzasadnienie krajowego jury:

Partnerstwo pięciu rodzin pozwala na prowadzenie różnorodnych działań, w tym produkcji roślin i mleka, prowadzenie piekarni oraz wynajmu kwater wakacyjnych, przy stałym nacisku na zrównoważone wykorzystanie zasobów. Komisja była pod wrażeniem różnorodności działań podejmowanych w gospodarstwie, współpracy międzypokoleniowej oraz praktyk opartych o zasady zrównoważonej gospodarki rolnej. Organizacja działań gospodarstwa w oparciu o stowarzyszenie non-profit jest interesującą strategią, która wskazuje nowe kierunki zdrowego rozwoju w regionie Morza Bałtyckiego.

Główne praktyki:

uprawy biodynamiczne, niskie zagęszczenie pogłowia, produkcja paszy dla zwierząt w gospodarstwie, oczyszczone ścieki użyte do nawożenia, płodozmian, poplony, użytki zielone i podział arealu rolniczego na strefy

ŁOTWA

Juris Sprukulis

„Satysfakcja moralna z wygranej jest największą nagrodą, ponieważ przyroda nie zna ceny” – mówi dumny zwycięzca konkursu na Łotwie, Juris Sprukulis.

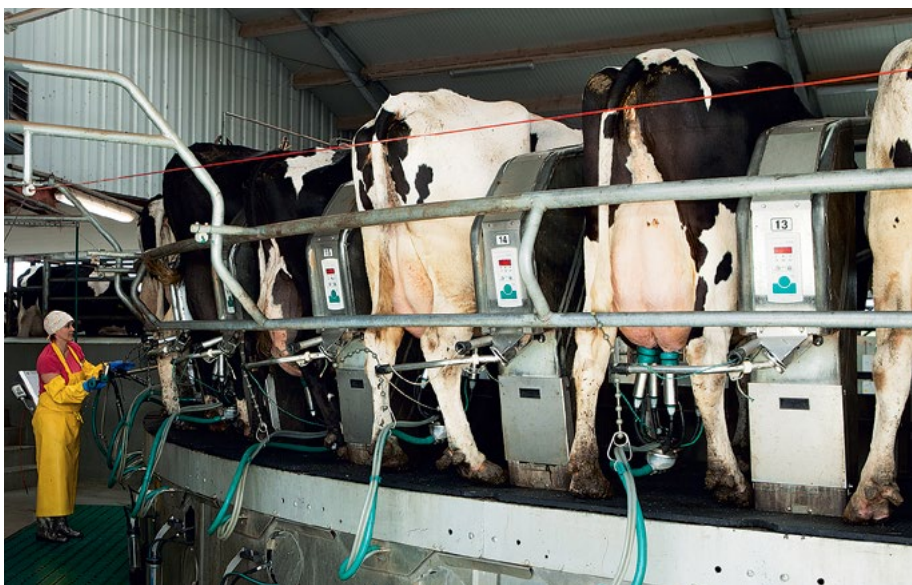

Juris Sprukulis gospodarstwo Vecsiljāni przejął w roku 2006 od teściów. Od tego czasu rozwinęło się, osiągając powierzchnię 1049 ha. Produkcja rolnicza obejmuje różnorodne rośliny oraz produkty mleczne. Przy wysokim poziomie wytwarzania, Juris tym bardziej musi prowadzić działalność rolniczą w sposób proekologiczny.

„Od zawsze byliśmy przekonani o tym, że środowisko naturalne powinno być brane pod uwagę przy planowaniu praktyk rolniczych, ponieważ ludzie nie są sami na naszej planecie” – wyjaśnia Juris. „Jednocześnie wszystkie decyzje w gospodarstwie są podejmowane w sposób racjonalny, w oparciu – nie tylko o nadrzędne wartości, ale również o przesłanki ekonomiczne”.

W gospodarstwie zastosowano system „bezodpadowy” w obiegu zamkniętym, w którym wszystkie produkty, również te uboczne są zużywane; na przykład sfermentowane odpady służą jako nawóz, a obornik wykorzystuje się do produkcji biogazu. W gospodarstwie ograniczono wpływ biogenów poprzez zastosowanie systemu rotacyjnego do usuwania obornika oraz poprzez zastosowanie nawozów w taki sposób, aby nie tworzyć zwięzłej gleby.

Juris słyszał o konkursie organizowanym przez WWF w zeszłym roku, kiedy łotewskie gospodarstwo Mežacīruļi zostało lau-

reatem konkursu regionalnego; fakt ten udowodnił, że proekologiczne i skuteczne rolnictwo może i powinno być praktykowane na Łotwie.

„Myślę, że powinno być więcej programów wsparcia dla rolników promujących proekologiczne praktyki” – przyznaje Juris. „Przydałoby się więcej dyskusji na temat zagrożeń środowiska powodowanych niewłaściwymi praktykami rolniczymi. Według mnie powodem niepożądanych działań

w rolnictwie jest często niewiedza, dlatego też ten konkurs ma takie znaczenie” – podsumowuje.

„Od zawsze byliśmy przekonani o tym, że środowisko naturalne powinno być brane pod uwagę przy planowaniu praktyk rolniczych, ponieważ ludzie nie są sami na naszej planecie.”

Juris Sprukulis

Lokalizacja: Bebru Parish w centralnej części Łotwy

Rodzaj gospodarstwa: konwencjonalna produkcja roślinna i produkcja mleka (1094 ha)

Główna produkcja: zintegrowana produkcja rolna, obejmująca produkcję roślin, mleka i energii

Uzasadnienie krajowego jury:

Gospodarstwo Vecsiljāni jest świetnym przykładem gospodarstwa bezodpadowego, w którym wszystkie zasoby użytkowane są w optymalny sposób. Wielką uwagę poświęca się ograniczaniu potencjalnego zanieczyszczenia naturalnych ekosystemów wodnych oraz znacznemu ograniczaniu ryzyka wycieku składników odżywczych. Na przykład obornik używany jest zarówno jako nawóz i do produkcji biogazu. Właściciele gospodarstwa są zainteresowani stosowaniem nowych praktyk i technologii rolniczych, które pomagają rozwijać rolnictwo przyjazne środowisku. Są chętni, aby wdrażać nowe działania i procedury i przekazywać tę wiedzę innym rolnikom.

Główne praktyki:

system bezodpadowy obejmujący skuteczne zużycie zasobów, odpady sfermentowane stosowane jako nawóz, produkcja biogazu, plany nawożenia, oczyszczanie ścieków

LITWA

Vilma i Valdas Živatkauskai

Vilma i Valdas Živatkauskai dokładają wszelkich starań w celu ochrony cennych siedlisk i bioróżnorodności w jednym z najbardziej intensywnie uprawianych regionów na Litwie.

W Kiejdanach, gdzie Vilma i Valdas mieszkają i prowadzą ekologiczną hodowlę bydła mięsnego, naturalne użytki zielone zostały zniszczone przez intensywne rolnictwo. Zdają sobie sprawę z odpowiedzialności, która ciąży na nich w związku z prowadzeniem gospodarstwa rolnego w tej okolicy. Jednym z głównych motorów ich działania jest odbudowa i zachowanie cennych siedlisk i różnorodności biologicznej na zajmowanym obszarze.

„Jesteśmy szczęśliwi, że różnorodność biologiczna zwiększa się na zajmowanym przez nas terenie” – mówi Vilma. „Według mnie, wysiłki poniesione w każdym gospodarstwie mają znaczenie dla ograniczenia ryzyka eutrofizacji oraz dla zachowania różnorodności biologicznej, szczególnie w rejonach, gdzie prowadzone jest bardzo intensywne rolnictwo”.

Rodzina Živatkauskai włożyła wiele wysiłku w uporządkowanie stanu łąk w dolinie rzeki Niewiaży. W chwili obecnej użytki zielone są utrzymywane poprzez wypas bydła. Pastwiska podzielono na strefy o różnej intensywności wypasu, niskie zagęszczenie pogłowia oraz stałe strefy buforowe zlokalizowane wzdłuż rzeki, pozwalają na zoptymalizowanie zatrzymania składników odżywczych w glebie. Oprócz wdrażania wielu działań rolno-środowiskowych, Vilma i Valdas pasjonują się edukacją, jako narzędziem pozwalającym na rozwój zrównoważonego rolnictwa na Litwie. W ich gospodarstwie co roku organizowane są imprezy edukacyjne.

„Edukacja młodszych pokoleń jest niezwykle istotna dla przyszłych kierunków rozwoju w rolnictwie. Jesteśmy bardzo dumni, że szkoła, z którą współpracujemy, stawia na edukację ekologiczną jako jeden z priorytetów” – mówi Vilma. „Coraz wię-

cej młodych ludzi interesuje się rolnictwem. Poszukują oni nowych, ciekawych pomysłów. Co może być bardziej atrakcyjnego od rolnictwa prowadzonego w zgodzie z naturą?” podsumowuje.

Vilma i Valdas Živatkauskai

Lokalizacja: wieś Ginetai w centralnej części Litwy

Rodzaj gospodarstwa: ekologiczna hodowla bydła i trzody chlewnej (45 ha)

Główna produkcja: mięso wołowe i wieprzowe

Uzasadnienie krajowego jury:

Litewska komisja była pod szczególnym wrażeniem działań mającym na celu poprawę jakości wody oraz różnorodności biologicznej w pobliżu rzeki Niewiaży, przy jednoczesnym respektowaniu tradycji. Gospodarze są ambasadorami rolnictwa przyjaznego środowisku, nie tylko ze względu na sposób prowadzenia gospodarstwa, ale również ze względu na starania inspirujące innych rolników do prowadzenia zrównoważonych praktyk w swoich gospodarstwach. W tym roku Vilma wzięła udział w rozmowach pomiędzy Ministerstwem Rolnictwa i ekologicznymi rolnikami, w wyniku których zdecydowano o zachowaniu zrównoważonej formy rolnictwa ekologicznego na Litwie. W gospodarstwie organizowane są imprezy edukacyjne. Gospodarze czynnie biorą udział w wielu projektach przyjaznych środowisku.

Główne praktyki:

budynki gospodarcze z wybetonowaną podłogą, głęboka ściółka ze słomy, użycie obornika jako nawozu, użytki zielone i stałe strefy buforowe, mokradła, niskie zagęszczenie pogłowia

POLSKA

Elżbieta Reitzig

„Praca w bliskości z przyrodą, z jej poszanowaniem, daje mi wiele satysfakcji” – mówi Elżbieta Reitzig, zwyciężczyni w krajowym konkursie na Rolnika Roku w Polsce.

Wszystkie działania w gospodarstwie Elżbiety Reitzig, specjalizującym się w produkcji zwierzęcej, prowadzone są w sposób przyjazny środowisku. Spływ biogenów z pastwisk i pól jest ograniczony przez szereg praktyk, jak na przykład naturalne strefy buforowe, śródpolne oczka wodne oraz kwaterowy wypas bydła. Kwaterowy wypas bydła zapewnia użytkom zielonym takie dawki biogenów, które będą mogły być od razu zużytkowane przez rośliny.

„Staramy się zamknąć obieg związków azotu i fosforu w gospodarstwie. Nasze zwierzęta jedzą trawę, która jest nawożona jedynie przez ich odchody. Takie rozwiązanie pozwala nie tylko na ograniczenie spływu biogenów do lokalnych wód, ale również eliminuje potrzebę zbierania, przechowywania i rozprowadzania nawozu ręcznie.”

Elżbieta jest pasjonatką ochrony środowiska i skutecznie łączy praktyki rolnicze z działaniami na rzecz ochrony zagrożonych gatunków oraz siedlisk. Prawie całe gospodarstwo Elżbiety położone jest w obszarze Natura 2000. Działania w zakresie ochrony środowiska prowadzone przez Elżbietę przynoszą pozytywne wyniki.

„Kiedy zaczęłam prowadzić gospodarstwo, nie było tu ani jednego zajęcia czy jelenia, pojawiało się tylko parę ptaków. Taka

sytuacja była wynikiem długotrwałego stosowania nawozów sztucznych” – mówi Elżbieta. „Teraz na pastwiskach jest mnóstwo zajęcy, a stawy są pełne żab, ptaków, a nawet żółwi. Przyroda wróciła”.

Elżbieta wraz z rodziną chętnie dzieli się swoją wiedzą na temat zrównoważonego rolnictwa i zapraszają rolników, turystów oraz miłośników przyrody do gospodarstwa. Elżbieta ma nadzieję, że wygrana w konkursie krajowym pozwoli jej na dalsze szerzenie wiedzy na temat zrównoważonego rolnictwa, a jej praca będzie służyć za dobry przykład dla innych.

Elżbieta Reitzig

Lokalizacja: Stefanowo, woj. wielkopolskie

Rodzaj gospodarstwa: gospodarstwo ekologiczne (115 ha)

Główna produkcja: bydło opasowe (100 sztuk rasy Hereford)

Uzasadnienie krajowego jury:

Gospodarstwo Elżbiety Reitzig stanowi dowód na to, że chów bydła może być prowadzony w sposób przyjazny naturze, także Bałtykowi. Spływ biogenów z pastwisk i pól jest ograniczony przez strefy buforowe, prowadzone jest racjonalne gospodarowanie pastwiskami oraz ich podziałem na kwatery. W gospodarstwie stosuje się wszystkie dostępne rozwiązania technologiczne w celu ograniczenia zanieczyszczenia wód i powietrza, w tym biologiczną oczyszczalnię ścieków oraz centralny system ogrzewania zasilany biomasą. Elżbieta Reitzig skutecznie łączy też praktyki rolne z działaniami na rzecz ochrony zagrożonych gatunków ptaków, poprzez ochronę siedlisk w obrębie obszaru Natura 2000.

Główne praktyki:

bydło trzymane na pastwiskach i zimowych wybiegach, kwaterowy wypas, trawiaste strefy buforowe i ekstensywne użytkowanie pól, śródpolne oczka wodne, biologiczna oczyszczalnia ścieków

ROSJA

Valentina Galtsova

Zwycięzczyni konkursu w Rosji jest szczęśliwa, widząc że zrównoważone praktyki rolnicze przynoszą wiele korzyści dla środowiska, czego efektem jest na przykład większa liczba dzikich zwierząt na polach gospodarstwa.

Jedną z najbardziej tradycyjnych praktyk rolniczych we wschodnim regionie Morza Bałtyckiego jest produkcja siana. Jest to również główna działalność w gospodarstwie Walentyny i Władimira. Utrzymują oni krowy, a także sprzedają nabiał i mięso innym gospodarstwom w okolicy. Poprzez nowoczesną metodę promocji produktów za pośrednictwem popularnego bloga, Galtsowie generują większe zyski i odnotowują zwiększenie zainteresowania produktami ekologicznymi.

„Nasze produkty mleczne i mięso są bardzo popularne” – twierdzi Walentyna. „Oprócz mleka, mięsa, śmietany i sera, sprzedajemy także produkty mięsne, rzadkie na lokalnym rynku, na przykład mięso kaczki. Mamy dobre relacje handlowe z okolicznymi gospodarstwami, które kupują od nas siano”.

W gospodarstwie kontrolowany jest spływ biogenów poprzez frakcjonowanie i kompostowanie gnojowicy, która jest następnie stosowana jako nawóz. Rozpoczęto również instalowanie ogrzewania zasilanego biogazem, który otrzymywany będzie z fermentacji gnojowicy. Po zakończeniu prac, w gospodarstwie będzie funkcjonował pełny system obróbki gnojowicy.

„Wiem, że jeżeli nie będziemy używać zbyt wielu preparatów chemicznych w naszym gospodarstwie, to pomożemy chronić dzikie zwierzęta, ptaki i owady, w tym pszczoły i trzmiele.”

„Żyjemy w starej, wiejskiej okolicy. To dobrze, że nasze pola i inne obszary rolne w okolicy są poddawane rekultywacji i będą uprawiane” – mówi Walentyna.

Valentyna i jej mąż widzą wiele korzyści dla środowiska wynikających ze zrównoważonych praktyk rolniczych, jak na przykład większą liczbę dzikich zwierząt na polach gospodarstwa.

Valentina Galtsova

Lokalizacja: wieś Lamberg, region Sortawała, Republika Karelska

Rodzaj gospodarstwa: uprawa siana i chów zwierząt (66 ha)

Główna produkcja: siano, produkty mleczne i mięso (kury, kaczki, mięso wołowe i cielęce)

Uzasadnienie krajowego jury:

Valentyna Galtsova i jej mąż prowadzą różnorodną działalność w gospodarstwie. Najważniejsza jest produkcja siana – niezwykle istotna dla innych gospodarstw mlecznych w okolicy. Galtsowie prowadzą również chów bydła i sprzedają produkty mleczne rodzinom we wsi i w okolicy. Komisja docenia i popiera pierwsze kroki poczynione w kierunku podejmowaniu praktyk przyjaznych środowisku, w tym produkcji biogazu, jego zastosowania do ogrzewania oraz innych działań odpowiadających zasadzie 3R: „Reduce, Reuse, Recycle” (redukowanie, powtórne wykorzystanie i recykling).

Główne praktyki:

frakcjonowanie i sortowanie gnojowicy, kompostowanie obornika i zastosowanie jako nawozu, produkcja biogazu, działania edukacyjne, w tym małe zoo

SZWECJA

Hubert Gelin

„Po 40 latach pracy w rolnictwie, dobrze jest widzieć jej pozytywny wpływ na stan środowiska, mając poczucie dbania o naszą ziemię dla przyszłych pokoleń” – mówi zwycięzca konkursu w Szwecji Hubert Gelin.

Spływy fosforu z gruntów rolnych są zagrożeniem nie tylko dla Bałtyku, ale także dla szwedzkich jezior i rzek. W roku 2006, wraz z siedmioma okolicznymi gospodarstwami i doradcami rolniczymi, Hubert Gelin rozpoczął projekt mający na celu ograniczenie spływu fosforu ze zlewni, w której położone są gospodarstwa. Jednym z głównych działań projektu była konstrukcja dwukilometrowego, dwustopniowego rowu. Jest to stosunkowo nowe, jeszcze niezbadane działanie rolno-środowiskowe w Szwecji.

„Dwustopniowy rów pozwala na uniknięcie erozji zbrocza oraz ograniczenie poziomu wody przy dużych przepływach” – tłumaczy Hubert. „Odprowadzanie wody z naszych pól jest bardzo istotne, z uwagi na dużą zawartość gliny. Drenaż pozwoli na zwiększenie plonów i ułatwi uprawę”.

Oprócz dwustopniowego rowu, gospodarstwa biorące udział w projekcie, zbudowały rowy z filtrami wapiennymi oraz zaporę do wylapywania fosforu. W celu ograniczenia spływu biogenów, stosuje się strukturalne wapnowanie oraz oblicza bilanse biogenów. Gospodarstwa współpracują ze Szwedzkim Uniwersytetem Rolniczym. Dla tej okolicy wykonywane są próbki i serie pomiarów, można więc na bieżąco śledzić efekty działań podejmowanych przez gospodarstwa. Hubert

ma nadzieję, że w przyszłości te metody będą stosowane przez innych rolników, a dla podobnych projektów będzie dostępne przyjazne wsparcie finansowe.

„Cieszę się, że dobrowolnie podjęliśmy działania korzystne dla środowiska” – mówi Hubert.

„Nasze wysiłki wzbudziły zainteresowanie. Okoliczni rolnicy wyrażają chęć podjęcia działań przyjaznych środowisku także u siebie. To jeszcze jeden pozytywny efekt naszego projektu.”

Hubert Gelin

Lokalizacja: Norsholm w południowo-wschodniej Szwecji

Rodzaj gospodarstwa: tradycyjne gospodarstwo hodowlane (54 ha)

Główna produkcja: produkcja jagnięciny oraz produkcja roślinna

Uzasadnienie krajowego jury:

Wraz z siedmioma innymi gospodarstwami, Hubert Gelin przeprowadził szereg działań mających na celu ograniczenie spływu biogenów do Morza Bałtyckiego. Niektóre praktyki są dobrze znane, a niektóre mają charakter innowacyjny, jak na przykład zastosowanie dwustopniowego rowu oraz rowu z filtrami wapiennymi, które nie zostały jeszcze przetestowane w Szwecji. Hubert jest siłą napędową we wdrażaniu tych rozwiązań, jak również we współpracy pomiędzy gospodarstwami, naukowcami i władzami. Dla tej okolicy wykonywane są próbki i serie pomiarów, można więc na bieżąco śledzić efekty działań podejmowanych przez gospodarstwa tego obszaru. Tym samym zgromadzona w ten sposób wiedza jest w pewnym sensie unikalna.

Główne praktyki:

konstrukcja dwukilometrowego, dwustopniowego rowu w celu ograniczenia spływu fosforu, zastosowanie rowu z filtrem wapiennym, wapnowanie, zastosowanie bilansu biogenów w gospodarstwie

W OGRANICZANIU EUTROFIZACJI WAŻNĄ ROLĘ ODGRYWAJĄ DZIAŁANIA STOSOWANE NA LĄDZIE

Jak pokazuje niniejsza broszura, działania stosowane na lądzie w celu ograniczenia spływu biogenów, odgrywają znaczącą rolę w zwalczaniu eutrofizacji Morza Bałtyckiego. Należy o tym pamiętać, szczególnie w kontekście dyskusji dotyczących rozwiązań podejmowanych na morzu w zakresie problemu obecności ładunku biogenów w toni wodnej i na dnie Morza Bałtyckiego.

Eutrofizacja Bałtyku trwa od dziesięcioleci. Wiele z najpoważniejszych punktowych źródeł zostało już zlikwidowanych. Znaczące korzyści przyniosło zmodernizowanie oczyszczalni ścieków oraz ograniczenie zanieczyszczeń pochodzących z przemysłu. Udział sektora przemysłu w całkowitym ładunku biogenów, w ostatnich latach zmniejszył się w sposób znaczący.

Jednak dawne problemy są nadal aktualne. Dziś szczególnie ważnym tematem jest ilość ładunków fosforu trafiająca do Bałtyku. Fosfor znajdujący się w osadach zlokalizowanych w głębszych obszarach morza, jest odpowiedzialny za degradację środowiska. W warunkach beztlenowych jest uwal-

niany (w tzw. procesie zasilania wewnętrznego, ang. internal loading), przyczyniając się do zakwitów glonów i sinic.

Problem zasilania wewnętrznego w Morzu Bałtyckim trwa od wielu lat, lecz dopiero niedawno stał się tematem debaty publicznej. Pojawiło się kilka propozycji rozwiązań tej kwestii, jak na przykład sztuczne natlenianie dna morskiego lub chemiczna sedymentacja. Dotychczas proponowane rozwiązania były jednak stosowane jedynie w ramach projektów badawczych. Ich wyniki, a także przebieg – stosowane techniki oraz dokładne koszty nie są jeszcze w pełni znane.

Wielu naukowców uważa, że należy kontynuować dyskusje na temat działań mają-

cych na celu zwalczanie eutrofizacji prowadzonych w morzu. Jednak nie powinno to oznaczać zaprzestania poszukiwań skutecznych rozwiązań na lądzie. Aktywne działania powinny mieć miejsce na poziomie poszczególnych gospodarstw rolnych. Aby osiągnąć długotrwałe efekty w ograniczeniu poziomu biogenów w Morzu Bałtyckim, należy ograniczyć ich spływ z lądu do morza. WWF podjął współpracę z rolnikami w celu skutecznego ograniczenia spływu tych substancji do wód i ukazania dobrych przykładów oraz najlepszych praktyk w regionie. Konkurs na rolnika regionu jest inspiracją do osiągnięcia tego celu.

SZERZENIE WIEDZY – W CELU RATOWANIA MORZA BAŁTYCKIEGO

Estoński Fundusz na rzecz Przyrody (ELF), partner WWF, we współpracy z międzynarodowymi organizacjami od wielu lat prowadzi działania mające na celu zwrócenie uwagi na zły stan Bałtyku. Zamiast mówić o problemach, ELF uważa, że należy dzielić się dobrymi praktykami i wiedzą z głównymi interesariuszami. Publikacja broszury na temat ochrony wód, skierowanej do rolników jest pierwszym krokiem do osiągnięcia tego celu.

Ochrona lokalnych cieków i zbiorników wodnych powinna być realizowana przez wszystkich rolników. Wdrażanie działań pozwalających na skuteczną ochronę wód powinno być częścią codziennych praktyk. Dla estońskich gospodarzy nie było to jednak zadanie łatwe. Edukacja rolno-środowiskowa jest tradycyjnie bardzo teoretyczna, a przykładów działań praktycznych na poziomie lokalnym, jest niewiele. Sytuację komplikuje fakt, że przepisy dotyczące ochrony wód są często trudne do zrozumienia, a dodatkowe informacje na temat ich wdrażania są trudno dostępne, i podlegają jurysdykcji różnych instytucji i departamentów.

W celu rozwiązania tego problemu i udostępnienia jasnej oraz łatwo dostępnej informacji, ELF opublikował „Podręcznik ochrony wód dla rolników”. Publikacja zawiera przegląd stanu wód w Estonii, przedstawia obowiązkowe działania rolno-środowiskowe w zakresie ochrony wód oraz podaje informacje na temat dotacji oraz wsparcia finansowego dostępnego dla rolników.

Podręcznik zawiera również porady w zakresie rolnictwa przyjaznego środowisku oraz propozycje wielu działań ograniczających spływ biogenów, między innymi: bilans składników odżywczych,

wapnowanie gleb torfowych, bezpośredni siew, drenaż, strefy buforowe, indeks fosforu, sztuczne mokradła i ściany denitryfikacyjne.

Dziś, dawne teoretyczne działania na rzecz ochrony wód w Estonii, stały się faktem. ELF zbudował mokradła w celu ograniczenia spływu zanieczyszczeń z rolnictwa (na zdjęciu poniżej). Rolnicy już widzą jak funkcjonują sztuczne mokradła. A widzieć, to uwierzyć. Ta wiara pozwoliła sektorowi rolniczemu w Estonii uczynić krok w kierunku rozwiązania problemu nadmiernego spływu biogenów do Morza Bałtyckiego.

DZIAŁANIA RATUJĄCE MORZE BAŁTYCKIE

Poniżej przedstawione zostały zrównoważone działania rolno-środowiskowe stosowane przez laureatów konkursu WWF na Rolnika Roku regionu Morza Bałtyckiego:

PRODUKCJA ZWIERZĘCA

- **Solidna nawierzchnia w oborze**, wykonana z gliny lub betonu, uniemożliwia przeciekanie płynnych odchodów zwierzęcych do wód gruntowych.
- **Przechowywanie obornika w odpowiedni sposób**, np. w pojemnikach i zbiornikach z nieprzepuszczalną podstawą, zapobiega wyciekom. Natomiast przykrywanie tych obiektów pokrywkami lub plastikiem, albo pozwolenie na wytworzenie się naturalnej skorupy, zapobiega emisji gazów.
- **Redukcja emisji amoniaku**, a tym samym strat azotu, przy jednoczesnej poprawie jakości powietrza, może zostać osiągnięta poprzez dodanie pyłu bazaltowego do obornika i instalowanie filtrów powietrznych w przegrodach dla zwierząt. Ponadto, stosowanie niższego poziomu białka w paszy i utrzymanie stodoły w niższej temperaturze pomaga obniżyć poziom amoniaku.
- **Ograniczenie liczby zwierząt na hektar** pozwala zapewnić wchłanianie całego obornika przez glebę.
- **Czyszczenie boksów, stanowisk i klatek bez użycia wody** pozwala uniknąć odpływu zanieczyszczeń do okolicznych wód.
- **Utrzymanie trwałych użytków zielonych do wypasu** wpływa na ograniczenie strat biogenów, zatrzymanie większej ilości węgla w glebie oraz zachowanie bioróżnorodności.

PRODUKCJA ROŚLINNA

- **Płodozmian, wsiewki i międzyplony** pomagają zoptymalizować pobieranie składników pokarmowych przez rośliny uprawne, minimalizując konieczność używania nawozu. Ponadto, pomagają także utrzymać dobrą równowagę składników odżywczych w glebie i przeciwdziałają występowaniu chwastów i szkodników.
- **Utrzymanie okrywy roślinnej na glebie w okresie całorocznym** oznacza, że zawsze obecne są rośliny zatrzymujące składniki odżywcze w glebie, które w przeciwnym razie zmineralizowałyby się w glebie.
- **Strefy buforowe** wzdłuż rowów, strumieni, stawów i jezior zmniejszają spływy biogenów do okolicznych wód.
- **Rowy o pochyłych skarpach** w miejscach o powiększonym ryzyku powodzi pozwalają na gromadzenie większej ilości wody i tym samym zmniejszają spływy biogenów.
- **Zastosowanie technik i sprzętu precyzyjnego rolnictwa** minimalizuje zużycie zasobów i ryzyko nadmiernego stosowania nawozów.
- **Komputery i oprogramowanie rolne** mogą być wykorzystane do planowania i kontynuacji działalności rolniczej, takiej jak płodozmian czy nawożenie.
- **Analiza i mapowanie gleby oraz zawartości składników odżywczych** wykonywane regularnie, pomagają precyzyjnie określić ilość potrzebnego nawozu.
- **Monitorowanie systemu odwodnienia** pozwala rolnikowi podawać odpowiednie dawki nawozu i unikać ich stosowania w miejscach o dużym ryzyku przecieku.
- **Dywersyfikacja upraw** poprawia ochronę roślin oraz jakość gleby, a także zwiększa różnorodność biologiczną.
- **Strukturalne wapnowanie gleb** zmniejsza spływy powierzchniowe wody i obniża straty składników biogenych, w szczególności fosforu. Lepsza

struktura gleby ułatwia orkę, a tym samym zmniejsza zużycie paliwa.

- **Wykorzystywanie kompostowanego obornika** na polach jest naturalnym sposobem nawożenia upraw, a dodanie siarki i mikroelementów do mieszanki, wspomaga uprawę w bardziej efektywnym wykorzystaniu składników odżywczych. Obornik powinien być rozrzucony jedynie w czasie sezonu wegetacyjnego oraz zaorany do gleby zaraz po rozproszczeniu.

METODY OGÓLNE

- **Recykling wody, odpadów i innych zasobów** pomaga zamknąć naturalne cykle. Systemy recyklingu wody pozwalają zaoszczędzić ciepło i wodę. Natomiast oczyszczalnie ścieków mogą być używane do przekształcenia odpadów bytowych w nawóz wykorzystywany później do produkcji roślinnej.
- **Uprawy strefowe**, tzn. stosowanie upraw o różnej intensywności w różnych częściach gospodarstwa pozwala na optymalne wykorzystanie ziemi uprawnej w celu ograniczenia strat biogenów i zachowania różnorodności biologicznej.
- **Mokradła i stawy** na terenie gospodarstwa pozwalają na retencję biogenów w rosnącej biomase i osadach, a tym samym zmniejszają spływ biogenów. Dodatkowo tworzą także siedliska dla dzikich zwierząt i roślin.
- **Nasadzanie drzew i krzewów** pomiędzy polami wspomaga zmniejszenie strat biogenów oraz erozji, a także sprzyja zachowaniu bioróżnorodności.
- **Współpraca między rolnikami**, organizacjami i innymi zainteresowanymi stronami jest doskonałym sposobem na dzielenie się wiedzą na temat przyjaznych dla środowiska metod uprawy i pomaga szerzyć dobre praktyki.

KONKURS WWF NA ROLNIKA ROKU REGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO - INFORMACJE

W celu pokazania wsparcia dla sektora rolniczego oraz pokazania dobrych praktyk stosowanych w regionie, WWF, we współpracy z organizacjami rolniczymi z regionu nadbałtyckiego, w roku 2009 stworzył konkurs na Rolnika Roku Regionu Morza Bałtyckiego.

Konkurs ma na celu zachęcenie rolników z całego regionu Morza Bałtyckiego do aktywnego udziału w walce z eutrofizacją dla poprawienia stanu morza. Zgłoszenia do konkursu napływają zarówno od rolników ekologicznych, jak i konwencjonalnych, a także z wielu innych sektorów rol-

nictwa. Zwycięzcy konkursów krajowych wybierani są przez jury z poszczególnych krajów i otrzymują nagrodę w wysokości 1000 euro. Spośród krajowych laureatów, międzynarodowe jury wybiera zwycięzcę konkursu regionalnego, który otrzymuje nagrodę w wysokości 10000 euro.

Członkowie krajowych jury

DANIA

Ella Maria Bisschop-Larsen, Duńskie Towarzystwo Ochrony Przyrody
Torben Hansen, Duńska Rada ds. Rolnictwa i Żywności
Morten Jørgensen, LMB Danmark A/S

ESTONIA

Alar Astover, Department Gleboznawstwa i Agrochemii, Instytut Nauk Rolniczych i Ochrony Środowiska, Estoński Uniwersytet Przyrodniczy
Kuno Kasak, Geografia Fizyczna i Ekologia Krajobrazu, Uniwersytet w Tartu
Aleksei Lotman, Estoński Fundusz na Rzecz Przyrody
Heiki Raudla, estońska gazeta podejmująca temat wsi „Maaleht”

FINLANDIA

Liisa Pietola, Centralny Związek Producentów Rolnych i Właścicieli Lasów (MTK)
Sampsa Vilhunen, WWF Finlandia
Johan Aberg, Centralny Związek Szwedzkojęzycznych Producentów Rolnych (SLC)

NIEMCY

Herwart Böhm, Instytut Rolnictwa Ekologicznego Thünen
Frederike Böttger, Zrzeszenie Rolników Schleswig-Holstein
Reinhold Stauß, Agencja ds. Rolnictwa, Środowiska i Obszarów Wiejskich Schleswig-Holstein
Birgit Wilhelm, WWF Niemcy

ŁOTWA

Jānis Rozītis, Pasaules Dabas Fonds
Ilze Skudra, Łotewskie Centrum Doradztwa i Szkolenia Rolniczego
Kaspars Žūriņš, Łotewskie Centrum Doradztwa i Szkolenia Rolniczego

LITWA

Virmantas Povilaitis, Litewskie Centrum Badań Rolnictwa i Leśnictwa, Instytut Rolnictwa
Paulius Svitojus, Bałtycka Fundacja Dobroczytna
Nerijus Zableckis, Litewski Fundusz na Rzecz Przyrody

POLSKA

Justyna Fila, Centrum Doradztwa Rolniczego, Oddział w Radomiu
Marta Kalinowska, Fundacja WWF Polska
Weronika Kosiń, Departament Planowania i Zasobów Wodnych, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
Monika Lesz, Departament Leśnictwa i Ochrony Przyrody, Ministerstwo Środowiska
Katarzyna Lubczyńska-Saffell, Fundacja WWF Polska
Karina Makarewicz, Departament Hodowli i Ochrony Roślin, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

POLSKA, c.d.

Bogusław Rzeźnicki, Departament Hodowli i Ochrony Roślin, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Anna Sosnowska, Fundacja WWF Polska
Monika Zabrzeńska-Chaterera, Departament Hodowli i Ochrony Roślin, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

ROSJA

Yulia Danilova, Bałtycki Fundusz na Rzecz Przyrody
Evgeny Genelt-Yanovskiy, Bałtycki Fundusz na Rzecz Przyrody
Rustam Sagitov, Bałtycki Fundusz na Rzecz Przyrody & Rosyjski Komitet IUCN
Komov Viacheslav, Regionalny Związek Rolników

SZWECJA

Anders Alm, Ministerstwo Środowiska
Nils Björöd, Young LRF (Federacja Rolników)
Lennart Gladh, WWF Szwecja

Członkowie jury międzynarodowego

Bo Gustavsson, Baltic Nest Institute
Irina Herzon, Departament Nauk o Rolnictwie, Uniwersytet w Helsinkach
Lars Hvidtfeldt, Duńska Rada ds. Rolnictwa i Żywności
Aldis Karkliņš, Instytut Gleboznawstwa i Roślin, Uniwersytet Rolniczy, Łotwa
Enn Loigu, Instytut Inżynierii środowiska, Tallin, Uniwersytet Technologiczny
Dorota Metera, Bioekspert Ltd. & International Federation of Organic Agriculture Movement (IFOAM)
Kristina Narvidienė, Litewskie Centrum Doradztwa Rolniczego
Stina Nyström, WWF Szwecja
Karin Stein-Bachinger, Instytut Systemów Upraw Ziemi, Centrum Badań Rolniczych Leibniz (ZALF)

Foto okładka: Brainmade photo / Max Bagaev (s.1),
Shutterstock (s.2 oraz s.19)

Foto zwycięzcy: Joonas Fritze / WWF Finland (**Finlandia**);
Torben Worsøe / Landbrugsavisen (**Dania**); Brainmade photo /
Max Bagaev (**Estonia**); Hofgemeinschaft Klostersee (**Niemcy**);
Aija Krodere (**Łotwa**); Vaidas Juška (**Litwa**); Anna Sosnowska (**Polska**);
Marina Bogdanova (**Rpsja**); Robert Svensson (**Szwecja**).
Juris Cirulis i Vija Cirule: Aija Krodere.

Dodatkowe fotografie: Brainmade photo / Max Bagaev (s.3);
Shutterstock (s.5); Shutterstock (s.6); Shutterstock (s.14);
Brainmade photo / Max Bagaev (s.15); Gunther Willinger (s.16).

Warszawa 2017

Wydrukowano na papierze ekologicznym cyclus print.

Program WWF na rzecz Ochrony Ekoregionu Morza Bałtyckiego

WSPÓŁPRACA

Promujemy współpracę w celu zwiększenia świadomości, szerzenia informacji oraz stymulowania dialogu pomiędzy zainteresowanymi stronami i partnerami

KONKRETNE WYNIKI

Aktywnie i skutecznie działamy na rzecz ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju regionu Morza Bałtyckiego

WPŁYW NA POLITYKĘ REGIONU

Monitorujemy zarządzanie naszym wspólnym dobrem – Morzem Bałtyckim

SIEĆ REGIONALNA

Jesteśmy największą siecią organizacji pozarządowych w regionie. Dzięki naszym partnerom jesteśmy obecni we wszystkich krajach regionu Morza Bałtyckiego

WWF chroni środowisko, w którym żyjesz

Naszą misją jest powstrzymanie dalszej degradacji środowiska naturalnego Ziemi i kształtowanie przyszłości, w której ludzie będą żyli w harmonii z przyrodą.